

TIJDLIJN VAN DE GESCHIEDENIS

Lannoo

Penguin
Random
House

Designers Paul Tilby, Paul Reid
Senior Editor Hugo Wilkinson
Senior Art Editor Duncan Turner
Managing Editor Angeles Gavira Guerrero
Managing Art Editor Michael Duffy
Production Editor Robert Dunn
Production Controller Meskerem Berhane
Senior Jackets Designer Surabhi
Wadhwa-Gandhi

Jackets Design Development Manager

Sophia MTT

DTP Designer Ashok Kumar

Art Director Karen Self

Design Director Phil Ormerod

Associate Publishing Director Liz Wheeler

Publishing Director Jonathan Metcalf

Oorspronkelijke titel Timelines of World History

Oorspronkelijke uitgever Dorling Kindersley
Limited

Copyright © Dorling Kindersley Limited, 2022

A Penguin Random House Company, 2022

Copyright Nederlandse vertaling © Uitgeverij
Lannoo nv, Tielt, 2023

Vertaling Sanders Buesink en Joost Zwart

Boekverzorging Asterisk*, Amsterdam

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze
uitgave mag worden verveelvoudigd en/
of openbaar gemaakt door middel van druk,
fotokopie, of op welke andere wijze ook, zonder
schriftelijke toestemming van de uitgever.

ISBN 9789401495233

NUR 680

D/2023/45/358

www.lannoo.com

Gedrukt in VAE

For the curious

www.dk.com

SCHRIJVERS

Tony Allen

Tony Allen is auteur van veel boeken over geschiedenis voor het grote publiek en was serieredacteur van de 24-delige *Time-Life History of the World*.

Dr. Kay Celtel

Schrijfster en historica Kay Celtel heeft tal van populaire boeken geschreven over onderwerpen als geschiedenis, architectuur, cultuur en literatuur.

R.G. Grant

Historicus R.G. Grant schrijft voor volwassenen en kinderen over een breed scala van onderwerpen binnen de culturele, technologische en militaire geschiedenis.

Ann Kramer

Ann Kramer studeerde geschiedenis en schrijft over onderwerpen variërend van oorlogservaringen van vrouwen tot zwarte Amerikaanse geschiedenis.

Philip Parker

Historicus Philip Parker, gespecialiseerd in de middeleeuwen, heeft boeken geschreven over de Romeinen en de Vikingen, en enkele historische atlanten.

Marcus Weeks

Musicus en schrijver Marcus Weeks heeft bijdragen geleverd voor tal van boeken over filosofie, kunst en de geschiedenis van de antieke wereld.

ADVISEURS

Professor Michael Fisher

Emeritus hoogleraar Geschiedenis, Oberlin College, VS

Dr. Connor Judge

Postdoctoraal medewerker Chinastudies, Somaiya Vidyavihar University, India

Professor Tyasha Maddox

Hoogleraar Geschiedenis van de Afrikaanse Diaspora, Fordham University, VS

Dr. Angélica Baena Ramírez

Voormalig hoogleraar Geschiedenis, Acatlan-campus van de Nationale Autonome Universiteit van Mexico. Gastonderzoeker en -lector aan UNAM UK en UK Mexican Arts Society

INHOUD

4 MJG - 201 v.C.

10

200 v.C. - 599 n.C.

40

600 n.C. - 1199

74

1200 - 1599

104

1600 - 1699

140

1700 - 1799

170

1800 - 1879

202

1880 - 1934

232

1935 - 1979

258

1980 - 2023

288

ca. 4100-2900 v.C. STADSTATEN IN MESOPOTAMIË

Een van de eerste beschavingen, Sumer, ontstond uit nederzettingen in het gebied tussen de Tigris en de Eufraat, twee rivieren in het huidige Irak. Veel van deze dorpen groeiden uit tot grotere stedelijke gebieden. De eerste echte stad was Uruk, het politieke en culturele centrum van de regio. Op het hoogtepunt woonden er 80.000 mensen in de stadstaat Uruk, waarvan de helft in de stad zelf.

▷ **Witte tempel van Uruk**, moderne interpretatie

ca. 5500-2800 v.C. **Nederzettingen in de Indusvallei** vormen het begin van de vroege Harappabeschaving

10,000 v.C.

ca. 8040-7510 v.C. De 3 meter lange **Kano van Pesse**, het oudst bekende vaartuig ter wereld, wordt met verschillende kleine bijltjes uit een grove den gehakt

ca. 5000-3520 v.C. Tijdens de vroege Jomonperiode in Japan ontstaan **kleine dorpen**

Goud en koper waren de eerste metalen die bewerkt werden

ca. 9500 v.C.

TEPELS VAN GÖBEKLI TEPE

In Anatolië, in het zuidoosten van Turkije, werd een complex met steencirkels ontdekt bij een locatie die Göbekli Tepe wordt genoemd. De zorgvuldig gesneden, T-vormige stenen zuilen stonden in gaten die in de stenen vloer waren uitgehakt. Waarschijnlijk had de ronde vorm een religieuze of rituele betekenis en is dit een van de oudste religieuze bouwwerken ter wereld.

◁ **Ronde tempel** van Göbekli Tepe

3100 v.C.

VERENIGD EGYPTE

De twee koninkrijken van Opper- en Neder-Egypte worden verenigd door Narmer (ook bekend als Menes), die de eerste dynastie stichtte en de eerste farao was van de vroegdynastieke periode. Zijn verhaal werd vastgelegd in beelden en hiërogliefen op voorwerpen als het Narmerpalet, een versierd tablet dat werd gebruikt bij het verpulveren en mengen van cosmetica.

▷ Het Narmerpalet

ca. 4500 v.C. Het smelten van metaal ontstaat uit het verhitten van kopererts in een vuur

ca. 3500 v.C. Stichting van **Huaricanga**, de eerste stad van de Norte Chicobeschaving in Peru

ca. 3500 v.C. Aanleg van het **oudste aardwerkcomplex** in Noord-Amerika bij Watson Brake in Louisiana

3000 v.C.

ca. 3500 v.C.

VROEGE WIELEN

In Mesopotamië werden steeds grotere dieren gedomesticeerd, zoals runderen en ezels, die door boeren werden ingezet om akkers te ploegen of karren te trekken. De Sumeriërs bouwden karren met houten wielen, speciaal voor de landbouw. Niet lang daarna werden er ook militaire en ceremoniële wagens ontworpen, gemodelleerd naar de boerenkarren.

△ Sumerische strijdwagen op de Standaard van Ur

ca. 9500-3500 v.C. ONTSTAAN VAN LANDBOUW

De overstap van een nomadische naar een agrarische levensstijl was een voorwaarde voor de ontwikkeling van de eerste beschavingen met dorpen.

ca. 9500 v.C. In de 'vruchtbare sikkels', een gebied in Egypte en West-Azië, gaan mensen wilde grassen oogsten en daarna verbouwen.

ca. 8500 v.C. **Geiten en schapen** worden de eerste gedomesticeerde dieren, terwijl de landbouw het Midden-Oosten verovert.

ca. 5000-3000 v.C. **De Chinese Yangshaocultuur** strekt zich uit van de Gele Rivier tot aan delen van Gansu. Er wordt vooral gierst verbouwd.

3500 v.C. **De eerste ploegen** worden uitgevonden, op verschillende plekken; runderen en ezels worden als trekdieren gebruikt.

221-206 v.C.

DE QINDYNASTIE

In 221 v.C. stichtten de Qin een verenigd Chinees rijk. Daarmee kwam de Periode van de Strijdende Staten ten einde. Zheng, koning van de staat Qin, onderwierp de andere zes staten en stichtte als keizer Qin Shi Huang de Qindynastie, de eerste Chinese keizerlijke dynastie.

Het succes van Qin Shi Huang wordt toegeschreven aan de strenge regeerstijl die hij in Qin had geïntroduceerd en daarna doorvoerde in het hele rijk. Onder zijn bewind werden munten, weeg- en meetsystemen en het schrift gestandaardiseerd. Hij liet veel infrastructuur aanleggen, waaronder een muur in het noorden die later de basis vormde van de Chinese Muur, en een

uitgebreid wegennetwerk dat de handel tussen de verschillende Chinese regio's bevorderde. Misschien wel het meest in het oog springend was het mausoleum dat voor hem werd gebouwd, met zijn graftombe. Het was zo groot als een stad en werd bewaakt door een heel leger aan terracottabeelden.

De andere staten beschouwden de Qin als tirannen, en het regime drukte alle kritiek meteen de kop in. Desondanks slaagden Qin Shi Huang en zijn adviseurs erin om het land te verenigen, na een aantal onrustige eeuwen. De dynastie was geen lang leven beschoren. In 206 v.C. werd de tweede en laatste Qinkeizer afgezet.

SLEUTELMOMENTEN

221 v.C. Qin Shi Huang grijpt de macht

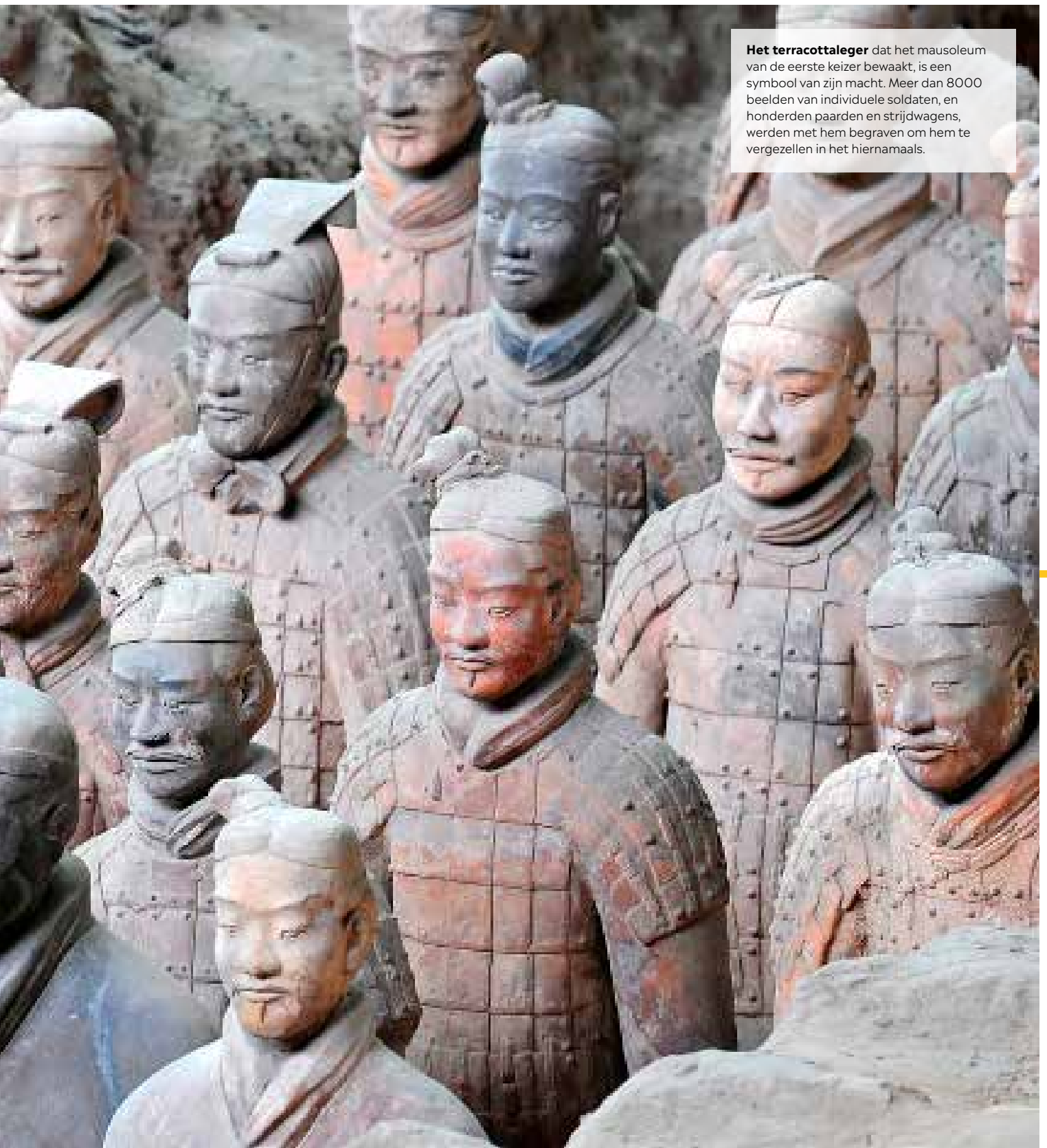
De stichter van de Qindynastie, Qin Shi Huang (*links*), was koning van 247 tot 221 v.C. Nadat hij de andere staten had verslagen, riep hij zichzelf uit tot keizer van een verenigd China. Zijn hervormingen vormden het fundament waarop andere Chinese dynastieën de daaropvolgende tweeduizend jaar verder konden bouwen. Zijn opvolger, Qin Ershi, werd al snel verdreven door de Handynastie.

221-210 v.C. Invoering van het legalisme

Keizer Qin Shi Huang wilde het bestuur centraliseren en maakte een einde aan de politieke en culturele diversiteit van de 'Honderd Scholen' van het denken uit de Periode van de Strijdende Staten. Met behulp van rijkskanselier Li Si voerde hij een strenge, autoritaire regeringsvorm in die legalisme wordt genoemd. De klassieke geleerden uit de Zhoudynastie werden uit de weg geruimd (vaak zelfs levend begraven, *zie links*) en hun boeken werden verbrand.

Het terracottaleger dat het mausoleum van de eerste keizer bewaakt, is een symbool van zijn macht. Meer dan 8000 beelden van individuele soldaten, en honderden paarden en strijdwagens, werden met hem begraven om hem te vergezellen in het hiernamaals.

711 n.C. ARABISCH-BERBERS LEGER VEROVERT SPANJE

Nadat de Omajjaden Noord-Afrika hadden veroverd, staken ze in 711 n.C. over naar Spanje, dat in handen was van de Visigoten. Het Arabisch-Berberse leger van Tariq ibn Ziyad versloeg de Visigotische koning Roderik bij Guadalete en veroverde binnen zes jaar het hele Iberisch schiereiland, op een paar christelijke enclaves in het noorden na.

700 n.C.

734 n.C. De Frankische hofmeier Karel Martel verslaat de Friese koning Poppo in de slag aan de Boorne. Daarmee komt een einde aan de onafhankelijkheid van Friesland

725 n.C. De Hohokam bouwen nederzettingen met complexe irrigatiekanalen in de Sonorawoestijn in het huidige Arizona

726 n.C. BEELDENSTORM IN HET BYZANTIJNSE RIJK

De verering van iconen (portretten van Jezus en heiligen) was populair in het Byzantijnse Rijk, maar vanaf 726 n.C. voerde keizer Leo III een iconoclastisch beleid – alle iconen moesten worden vernield. Volgens Leo en zijn hooggeplaatste geestelijken waren de Byzantijnse verliezen tegen de Arabieren te wijten aan onvrede van God over de iconoverering. Het beleid was weinig populair, maar hield toch zestig jaar stand.

<| Byzantijnse iconoclasten

△ De Slag bij Guadalete

751 n.C. Een Arabisch leger van het Abbasidenkalifaat verslaat de Chinese Tang bij de Slag om Talas

751 n.C.

PEPIJN DE KORTE, KONING DER FRANKEN

De Merovingische dynastie in Francia was verzwakt. De echte macht was in handen van de hofmeiers, hooggeplaatste hofmedewerkers uit de Karolingenfamilie. In 751 werd de laatste Merovingenheerser, Childerik III, afgezet door de Karolinger Pepijn de Korte. Met goedkeuring van de paus liet Pepijn zich tot koning kronen en kwam de macht weer in koninklijke handen.

< Pepijn (III) de Korte, Karolingische koning

752 n.C. De Longobarden nemen Ravenna in, de laatste Byzantijnse vesting in Noord-Italië

755 n.C. De Tang-dynastie in China is verzwakt door de An Lushanopstand

759 n.C.

756 n.C. Abd al-Rahman I sticht het Omajjadenkalifaat Córdoba

750 n.C.

DE ABBASIDEN VERDRIJVEN DE OMAJJADEN

Abu al-Abbas al-Saffah, een afstammeling van de oom van Mohammed, leidde een opstand tegen de Omajjaden uit Syrië. Hij versloeg de Omajjadische kalief en vestigde een Abbasidenkalifaat in Irak, waar zijn opvolger al-Mansur de stad Bagdad stichtte.

< Bagdad ten tijde van al-Mansur

715-1450 MIDDELEEUESE BOEKVERLUCHTING

Vanaf 500 n.C. werden er duizend jaar lang rijkversierde, vaak religieuze of historische manuscripten gemaakt - eerst alleen in kloosters, maar later ook voor rijke heren die geletterd waren.

ca. 715 n.C. **Het Lindisfarne-evangelium**, genoemd naar het klooster waar het lag, wordt versierd met sieraden.

781 n.C. **Het Godescalc-evangelium** wordt gemaakt in opdracht van Karel de Grote.

ca. 1113 **De Nestorkroniek** is een verslag van de Russische geschiedenis, van het begin tot aan de kroning van Vladimir III.

1405-1408 **Het getijdenboek van Jean, hertog van Berry**, en vergelijkbare gebedsboeken zijn een hype onder de rijken.

1346-1351

DE ZWARTE DOOD

De pandemie die we kennen onder de naam Zwarte Dood begon in 1346, toen de builenpest uitbrak onder de troepen van een Mongoolse prins tijdens de belegering van Kaffa, een Genuese kolonie op de Krim. Toen de Mongolen het noodgedwongen voor gezien hielden, bleef het virus rondwaren. Genuese kooplieden verspreidden het verder per schip en al snel was het hele Middellandse Zeegebied besmet, van Syrië en Egypte tot Italië en Zuid-Frankrijk.

Vooral de dichtbevolkte, drukke steden in Europa waren een rijke voedingsbodemp voor de pest, die door vlooiën, zwarte ratten en van mens op mens werd doorgegeven. In 1348 was Engeland aan de beurt en in

1350 het Baltisch gebied. Het sterftepercentage lag schrikbarend hoog, tot mogelijk tachtig procent. Hele dorpen werden uitgeroeid en in sommige gebieden stierf driekwart van de bevolking. Tegen de tijd dat de pest in 1351 op zijn retour was, had de ziekte 25 miljoen slachtoffers geëist, ongeveer een derde van de bevolking.

De Zwarte Dood hield huis in heel Eurazië; ook in China, in 1353, stierven miljoenen mensen. In de jaren 1360 en 1370 waren er oplevingen van het virus, vooral in gebieden die eerder gespaard waren gebleven. Mogelijk was de bevolking van Engeland tegen 1400 ongeveer gehalveerd, en pas aan het eind van de 15de eeuw was de Europese bevolking weer op peil.

SLEUTELMOMENTEN

jaren 1300 Zijderoute

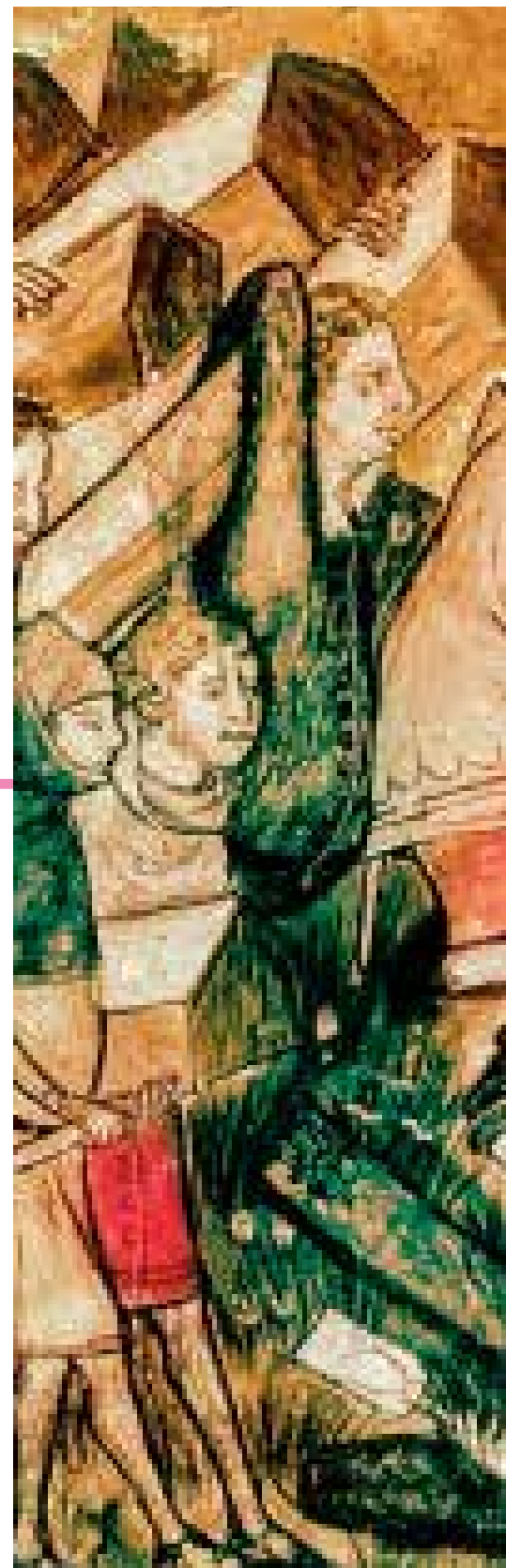
De builenpest ontstond in Centraal-Azië en verspreidde zich over de zijderoute (*links*), een handelsnetwerk tussen China en Europa. Toen de handel in de 15de eeuw afnam, ebde ook het virus weg.

1349-51 Massamoord op Joden

Christenen in Duitsland en andere delen van Europa beschuldigen de Joden ervan dat ze de epidemie hadden veroorzaakt door waterbronnen te besmetten. In steden als Straatsburg, Keulen, Mainz en Frankfurt werden duizenden Joden vermoord en hele gemeenschappen weggevaagd (*links*).

1358 De Jacquerie

De Zwarte Dood veroorzaakte wijdverspreide sociale onrust; in Europa was het jarenlang chaos. In Frankrijk zaaiden boeren dood en verderf bij een opstand, maar deze zogenaamde Jacquerie (*links*) werd met evenveel bloedvergieten de kop ingedrukt.

Massagraven waren eerder regel dan uitzondering tijdens de pandemie in Europa, zoals hier in Doornik in 1349. De bekendste symptomen van de pest waren de builen, zwellingen in de nek, liezen en oksels. Mensen wisten niet wat de pest veroorzaakte of wat ze ertegen moesten doen.

1762

CATHARINA DE GROTE NEEMT DE MACHT IN HANDEN IN RUSLAND

Catharina (1729-1796) was een Duitse prinses die in 1745 met tsaar Peter III van Rusland trouwde. Ze voelde een diepe liefde voor het land en leidde op 28 juni 1762 een coup om Rusland te bevrijden van de grillige en reactionaire tsaar, waarna ze de troon besteeg. Catharina regeerde als verlicht monarch. Ze hervormde het bestuur, verhoogde het Russische prestige in Europa en breidde het rijk uit.

▷ Tsarina Catharina II van Rusland

1760

1760 Tacky's Oorlog was een grote slavenopstand op Jamaica die met veel geweld werd neergeslagen

△ Derde Slag bij Panipat in Noord-India

1761

SLAG BIJ PANIPAT

Ahmad Shah Durrani behaalde een zege in een bloedige slag tegen de Maratha's, de belangrijkste macht in India. Met deze slag eindigde de oorlog tussen de Afghanen en Maratha's (begonnen in 1757), die hun streven om de Mogolheersers van India op te volgen moesten opgeven. Er ontstond een gevaarlijk machtsvacuüm in Noord-India, waar de Britten gebruik van maakten.

1763 John Harrisons

chronometer vergemakkelijkt navigatie op zee omdat die het bepalen van de lengtegraad mogelijk maakte

▽ Eerste editie, titelpagina

1762

JEAN-JACQUES ROUSSEAU PUBLICEERT ZIJN SOCIAAL CONTRACT

'De mens wordt vrij geboren, maar is overal in ketenen', stelde Rousseau. Volgens hem kunnen mensen alleen echt vrij zijn als ze in een maatschappij leven waarin de rechten en het welzijn van alle burgers zijn gegarandeerd – een revolutionair idee in die tijd.

‘Ambitie leidt me (...) zo ver als mijns inziens mogelijk is voor een mens.’

JAMES COOK, 1774

1769

JAMES COOK BEREIKT NIEUW-ZEELAND

Op 25 augustus 1768 vertrok James Cook met 96 man op de *Endeavour*, op zoek naar het mythische continent Terra Australis. Cook bereikte Nieuw-Zeeland op 6 oktober 1769, waar zijn eerste ontmoeting met Maori's, bij Poverty Bay op het Noordereiland, eindigde met de dood van vier of vijf van hen. Nadat hij beide eilanden in kaart had gebracht, voer Cook verder naar het westen.

◀ Standbeeld van James Cook bij Tūranganui-a-Kiwa (Poverty Bay), Nieuw-Zeeland

1769

1765 China begint de eerste van vier vruchteloze invasies van Birma

1766-1769 De Eerste Oorlog tussen Mysore en de Britten gaat tussen de Britten en Hyder Ali, sultan van Mysore in Zuid-India

1766 Botanist Jeanne Baret is de eerste vrouw die rond de wereld vaart, ze gaat vermomd als man

1765

DE STAMP ACT LEIDT TOT PROTEST IN NOORD-AMERIKA

In 1764-1765 voerde de Britse regering een reeks belastingen in de Amerikaanse kolonies in. Een daarvan was de Stamp Act, een belasting op elk stuk papier dat de kolonisten gebruikten. De Amerikaanse kolonisten waren boos omdat ze geen zeggenschap over de belastingen hadden; ze kwamen met petities en protesten. De belasting werd ingetrokken, maar de anti-Britse gevoelens bleven smeulen.

1728-1779
JAMES COOK

was een bekwame navigator en cartograaf. Tussen 1768 en 1779 leidde hij drie expedities over de Grote Oceaan. Hij stierf bij een ruzie op Hawaï en liet een omstrede erfenis na.

△ Amerikanen smeren een belastinginnehmer in met pek en veren

▽ Britse troepen in gevecht met Boeren

1880

EERSTE BOERENOORLOG

Na de annexatie in 1877 van de Transvaal door de Britten, groeiden de spanningen. De Boeren van de Transvaal, afstammelingen van vooral Nederlandse kolonisten, riepen de onafhankelijkheid uit en wisten met guerrilla-tactieken de Britten meerdere malen te verslaan. In de Conventie van Pretoria van 1881 werd de republiek Transvaal erkend.

1882

DUITSLAND, OOSTENRIJK-HONGARIJE EN ITALIË VORMEN EEN GEHEIME ALLIANTIE

De drie landen maakten afspraken in wat de Drievoudige Alliantie ging heten. Duitsland en Oostenrijk-Hongarije (sinds 1879 nauwe bondgenoten) beloofden Italië te steunen als het door Frankrijk zou worden aangevallen. Italië op zijn beurt zou Duitsland steunen als Frankrijk dat land aanviel. En in het geval van oorlog tussen Oostenrijk-Hongarije en Rusland zou Italië neutraal blijven.

▷ Schildje met de staatshoofden van de Drievoudige Alliantie

1880

1881 Het parlement van de staat Tennessee stemt voor segregatie van treinwagons. Het is een van de eerste 'Jim Crow'-wetten

1881 De baanbrekende verpleegster Clara Barton richt het Amerikaanse Rode Kruis op

1881 Frankrijk valt Tunesië binnen en bezet het land

1881

HOGER ONDERWIJS VOOR AFRO-AMERIKANEN IN TUSKEGEE, ALABAMA

De voormalige slaafgemaakte Booker T. Washington streed voor het recht op onderwijs en kwam in 1872 op het Hampton Institute, Virginia. Hij vond onderwijs van groot belang voor de bevrijding van de Afro-Amerikanen en opende in een schuurtje de Tuskegee Normal School, die zou uitgroeien tot het Tuskegee Institute, waar Afro-Amerikanen tot leraar werden opgeleid.

▽ Booker T. Washington

▽ De Krakatau voor de eruptie, houtsnede

Bij de uitbarsting van de Krakatau werden gassen en as 24 km hoog in de lucht geblazen

▽ **Jibeh (tuniek)** van de mahdisten, ca. 1880

1883

MAHDISTEN STRIJDEN IN SOEDAN TEGEN EEN BRITS-EGYPTISCH LEGER

In 1881 roept de islamitische geestelijke Muhammad Ahmad zichzelf uit tot Mahdi (verlosser) en leidt een opstand tegen Egypte, dat sinds 1819 over Soedan heerst. In 1883 verslaan de mahdisten Egyptische en Britse troepen bij El Obeid. Khartoem valt in 1885 in handen van de mahdisten.

△ Het leger van de mahdisten vecht tegen de Britten

1884

1882 **Pogroms op Joden** in Rusland na de moordaanslag op tsaar Alexander, waarvan de Joden de schuld krijgen

1883

UITBARSTING VAN DE KRAKATAU IN INDONESIË

Op 20 mei 1883 barstte de Krakatau, tussen Java en Sumatra, voor het eerst in twee eeuwen uit. In augustus volgde een reeks van vier explosies die het vulkanische eiland vrijwel verwoestte. Bij de erupties kwamen enorme hoeveelheden as vrij en er volgde een tsunami. 36.000 mensen kwamen om.

△ Afgevaardigden op de Conferentie van Berlijn

1884

DE EUROPESE MACHTEN VERDELEN AFRIKA

Er breekt een nieuwe fase in het Europese imperialisme aan als de Europese machten in november 1884 bijeenkomen in Berlijn om Afrika op te delen in kolonies. De Duitse kanselier Otto von Bismarck organiseerde de conferentie, die tot februari 1885 duurde. Er waren veertien landen vertegenwoordigd, waaronder Frankrijk, België, Portugal en Groot-Brittannië. Er werden geen Afrikaanse leiders uitgenodigd of geraadpleegd, en er werd geen rekening gehouden met culturele, sociale, etnische en linguïstische grenzen. In een paar jaar tijd kreeg Europa ruim 80 procent van Afrika in handen.

‘Onze strijd heeft een beslissend stadium bereikt. Onze mars naar vrijheid is onomkeerbaar.’

NELSON MANDELA BIJ ZIJN VRIJLATING UIT DE GEVANGENIS, 1990

2 februari 1990

DE ZUID-AFRIKAANSE REGERING KONDIGT HET EINDE VAN DE APARTHEID AAN

Na jaren van internationale druk kondigt de nieuwe Zuid-Afrikaanse president F. W. de Klerk de afschaffing aan van discriminerende wetten, en het opheffen van het verbod op het African National Congress (ANC) en andere antiapartheidsorganisaties. Negen dagen later wordt de belangrijkste antiapartheidsstrijder en ANC-leider

Nelson Mandela, die toen al 27 jaar in de gevangenis zat, vrijgelaten.

Er volgen onderhandelingen tussen de regering en het ANC, die tot de eerste algemene verkiezingen van het land vier jaar later zullen leiden.

◀ Nelson Mandela

4 oktober 1991 Het **Antarctisch Milieuprotocol** wordt in Madrid ondertekend

1990

1 oktober 1990 Het **menselijk-genoomproject** om de volledige DNA-code te ontrafelen gaat van start

3 oktober 1990 **Duitsland wordt herenigd** na een scheiding van 45 jaar

3 november 1992 **Bill Clinton** wordt gekozen tot 42ste president van de VS

△ Iraakse soldaten in een overwinningroes

2 augustus 1990

DE IRAAKSE INVASIE VAN KOEWAIT LEIDT TOT DE GOLFOORLOG

Na onenigheid over olieproductie geeft de Iraakse leider Saddam Hussein zijn leger bevel buurland Koeweit binnen te vallen. De Amerikaanse president George H. W. Bush organiseert daarop een multinationale troepenmacht om het land te bevrijden. Uiteindelijk doen 35 landen mee aan deze 'coalitie van bereidwilligen'. De meeste militairen zijn afkomstig uit de VS, Saoedi-Arabië, het VK en Egypte. Na zes weken vechten begin 1991 is de Koeweitse onafhankelijkheid hersteld.

1 november 1993

DE EUROPESE GEMEENSCHAP WORDT DE EUROPESE UNIE

De Europese Economische Gemeenschap (EEG) verandert in de Europese Unie (EU) met het Verdrag van Maastricht, dat door de twaalf leden in februari 1992 wordt getekend. Het verdrag regelt een nauwere samenwerking op het gebied van veiligheid en economie, en geeft EU-burgers het recht in alle EU-landen te wonen en werken. In een later stadium komt een deel van de leden de afschaffing van grenscontroles overeen, en er komt een gemeenschappelijke munt, de euro, voor de leden die dat willen en zich daarvoor kwalificeren.

<| Vlaggen van de EU en lidstaten

1 januari 1994 De NAFTA
gaat in, het is een vrijhandels-
verdrag tussen de VS, Canada
en Mexico

11 december 1994 Russische
troepen vallen Tsjetsjenië binnen
als dat zich afscheidt, de Eerste
Tsjetsjeense Oorlog begint

1994

13 september 1993 Israël en
de Palestijnse Bevrijdings-
beweging PLO ondertekenen
het eerste Oslo-akkoord

1994

GENOCIDE IN RWANDA

De ergste genocide sinds de Holocaust vindt plaats als milities van Hutu's, de grootste bevolkingsgroep van Rwanda, aanvallen uitvoeren op Tutsi's, die het land lang hebben gedomineerd. De slachtingen beginnen na de moordaanslag op de president, een Hutu, die een wapenstilstand met Tutsirebellen was overeengekomen. Mogelijk kwamen er een miljoen mensen om.

▷ Gedenkteken voor de Rwandese genocide

1991-1998 DE BALKAN- OORLOGEN

Het socialistische Joegoslavië was een federatie van zes republieken. Spanningen tussen bevolkingsgroepen leidden tot oorlog.

25 juni 1991 Kroatië roept de onafhankelijkheid uit, het leidt tot vier jaar oorlog met Servië. Er vallen 20.000 doden.

2 april 1992 Sarajevo komt onder vuur en er volgt een bijna vier jaar durend beleg in een burgeroorlog tussen etnische groepen in Bosnië.

14 december 1995 Met de Akkoorden van Dayton wordt Bosnië en Herzegovina verdeeld in een Servisch en een Bosnisch-Kroatisch deel.

28 februari 1998 Begin van de oorlog in Kosovo tussen Albanese separatisten en de door Serviërs gedomineerde Republiek Joegoslavië.